

Neue russische Kunst ОГШАГ

Պաշտպանութեալ Պահապահութեալ և Պետականութեալ.

卷之九十一

ԳՐԱԴԱՐԱՆ

OFFICE 7 WES 1841

ԿՈՍՏԱԴՆՈՒԹՅՈՒՆ

25 Φετριψμ

¶ որին Ա սեմութիւն Ուշխտ փաշան , արտաքին գործոց պաշտօնատարը , ամսուս 23 ին արթայական պալատը կանչը: լած ըլլալով՝ գնաց ներկայացաւ , Ո Եհափառութեանը ող մոտերիմ սիրով ընդունեց զնա , ու կատարեալ հաճութիւն ցըցունել լին ետքը անոր յաջողակութեանը ու հաւասարիմ ծառայութեանը վրայ , մեծագնն անդամանդեայ նշան մը յատկապէս անոր համար շնոված , նաև երկու հազար քէսէ ստոակ շնորհեց անոր :

Բարձրագոյն Կրամն վերջին ժողովոյն մէջ Հետապայ որոշմունքը եղաւ :

Ապահովաց պէջը՝ որ անցեալները պաշտօնով մը
Եղիքաննդրիա գնաց ու Պօլիս դարձաւ, մասարի Փ
նագերի կարգեցաւ :

Պուխղար պէջը, Քեսխանէի նաղերը, արդարութեան ատեանին անդամ ընտչլիցաւ :

Օխէբ էֆէնտի, զարպիանե նալըրին, հրաման
եղաւ որ գէսանեի կտուավազութիւնն ալ լնէ :
Ինպէրի էգէնտին որ մօտէրս Դամակիսի թէփ-
տէրտար անուանեցաւ, այս անգ ամ առաջին կարգի
պաշտօնատար ըլլալով՝ նշն աստիճանին վերաբեր-
եալ նշանը չնորհվեցաւ անոր :

ԲԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՔ

ԲՆԱԿԻԱՆ ՊՐԱՄՈՒՋԻՒՆ :

Cubby

Վորիւծը բոլը շղթատանեաց մէջ ամենէն ուժով
ու զարհուրելի կենդանին է . գլուխը մեծ ու մասու ,
քիթը երկար լայն ու բաց , ձականը քառակուսի ու
կողնճմատած , մանաւանդ երբոր կատղելու ըլլայ , աչ-
քերը փայլուն և սուր , յօնքերը թանձր . ամեն մէկ
ծնոտը տասնըցըս ակւայ ունի , ու լեզուն ալ փաքրիկ
ու կարծր մշեռով ծածկուած է .

Աս զարթը զշղոնվ տած զլիած է :

Ես կենդանին բաւոյ (եւէլէն) երկար ու խառնի խոռոն է, ու ողքան որ կը մեծասց՝ այնքան կը գեղեց կանայ և կը ծածկէ իր գլուխը ու պարանոցը . սրբունք ները կարճ ու ոսկելէն է, ոտքերը հաստ ու լայն . առջեփ ոտքերուն ձիրանը հինգ հաստ սրածայր ու զօրիգ եղունդ է, բայց ետևի ոտքերուն ու չորս, առաջի ե-

— Անցած կիրակի օրը՝ եօթը պատհապմական
նու, 3 Փռէկաթ, 2 պուհք, 1 կօէլէդ, Ճամբայե-
լան դէպ՝ ի Ճերմակ ծով. մաշտ չիտէ թէ որ կող-
մը պիտի երթան ասոնք. ոմանք կը կարծէն թէ
Կիրիտ երթալու են, բայց հաստատ չէ այս կար-
ծիքը :

— Ա . աը 1 . իէվէնը , Ո . ուսիայի գործակալը ,
ուրբաթ օր Ճամբայ ելաւ Պէղը բատ երթալու հա-
մար :

— Հօձըս հաղարսապէտը, Վնդդիմոյի ընդհանրաւ կան գծնաօլը Վղեքսաննդրիոյ, որ գեռ հոս է, Վմպուրիք քաղաքը պիտի երթապի նոյն պաշտօնով :

— Տէրութեան շոգենաւը Յահիրի Պահքի , անցած ուրբաթ օր հասաւ հոս , որուն մէջն էլ չիւ .
սէլին փաշան զինուորական ժողովոյն նախադահը ,
որ մանաւոր պաշտօնով մը Վարեւառան խրկըված
էր : Բայց որովհետեւ ժանեախտի դիմուածներ պատահած էր Վարեւառանի ծովքութքը , առողջութեան
հոգաբարձուները որոշեցին որ քարանդինա ընէ յիշեալ շոգենաւոր ամենայն գգուցութեամբ :

— Այլաբաղքիս կառավարութիւնը տաճիկ
մը բռնեց երեկ, որ Խոսկ վեցնոց կը կտրէր :

Ուրիշ մարդ մըն ալ ձեռք ձգեց նոյն օրը , որտեղ վրայ կալծիք կայ թէ թղթէ ստակներ կը շենէ :

— Քանի մը օր առաջ, կոստանդնուպօլիսոյ մէջ

կարութիւնը չըրա ռտնաշափի է ու ծալըն ալ փունջ մը
մազ ունի . նաև շատ գիւղակոր է պոչը , որով գետի-
ւը կը վարնէ ու կը սպաննէ իր թշնամին :

Պոիւծին սովորական ձայնը իր մանչիւնն է, որ զարհութեան սուրբ ձայն մը ըլլալով՝ անտառուները կը դողացնէ. բայց իր բարկութեան ժամանակը ալ աւելի աշարկու ձայն մը կը հանէ, թէպէտ շերկնցըներ, այլ շուտ շուտ կը կրկնէ. ան ատենը իր պոչը երկու կողմին ու գետինը զարնելով՝ զինու մազերը կը ցըցէ, ու սոսկայի ակուաները կը գուցունէ:

Աս կենդանիին խիստ մեծը ու թշր ուսնաչափ երկայնու-
թիւն կունենայ , ու չորս ուսնաչափ ալ լսնութիւն .
մատակ առիւծը որ աւելի փաքը է , բաշ չունի ճակա-
տը , ու գեմքին գծագրութիւնն ալ այնաչափ զարհու-
րելի չէ . բայց շատ սաստիկ մայրական սեր մը ունի ,
ու իր ձագերը պաշտպանելու համար՝ բնաւ չի վախնար
մեկ վտանգէ մը , իսկոյն կը յարձակվի մարդկանց կամ
կենդանիներուն վրայ , թէև բաղմաթիւ ըլլան անոնք :

մեծ քարաշեն խան մը փլաւ , ու գրեթէ մասնաւոր հրաշքով մը մարդ վսաս չի կրեց , թէև զիշերը պատահէնցաւ այս զարձ՞ութէն եղիպուածը , ու շատ բազմութիւն կար մէջը : Կըսվի թէ քանի մը հոդի արթուն ըլլալով , գետնաշարժի պէս սաստիկ ցնցիւն մը զգացեր են , ու խակոյն աղաղակ բառնալով՝ խանին մէջը եղողներուն խմացրցէր են այս վտանգը . որոնք արտորնօք փողոցը ելածնուն պէս բոլորովման փլվերէ խանը :

— Առողջութեան ժողովը տեղեկութիւն առնել
լով Վարդեստանի ծովեցերքը եղած քարանթինանեւ
լուն վերսակացուէն, որ ժամանախոր հետղէնեւէ կը
տարածվի այն կողմերը, այսինքն՝ Խաֆայ, Դարա
պըլուս, Վքեա, Սայտոյ և Պէրութ. նաև խորհե
լով որ գեռ ամեն հարկաւոր եղած զգուշութիւն
ները չեն ընէր յիշեալ քաղաքներուն մէջ, որոշեց
որ՝ այսուհետեւ ան կողմէն եկող Ճամբորդները թէ
և մաքուր թուղթ ունինան, վասանդաւոր սեպվին ու
քարանթինա ընելու պարտաւոր ըլլան, որ հասարա
կութեան առողջութիւնը ապահով մնայ :

— Առաջին հրամանը ըրաւ բարեգութ խնդնակալը, որ ասկէց ետքը տուն, խանութ կամուրիշ միւլը, քանի զաւուուշի որ առնըվի կամ ծախվի, հարիւրին իրեք զուտուշ միայն տըրվի խթիքալի ատենը հեօձէթի ծախրին համար. ու հարիւրին տասը առնելու սպորտութիւնը խամանմի :

Խալքսիւ թէ որ էգը վրայ դայ . բայց և թէ անոնց մէկը ձգելով , որ իսկոյն կառնէ իր բունը կը տանի :

Պարէջ ընաւ չի յարձակիր մէկի մը վրայ թէ որ
կերակուրի հարկաւորութիւն չունենայ . ու իր զանա-
ղան կիրքերը՝ պոշին շարժուածքէն կիմացվի . թէ որ
խիստ անօթցած ըլլայ , ինչ որ տեսնայ կը յափշտա-
կէ , ու շատ կը կատղի թէ որ մէկը գէմ կենայ ի-
րեն . ուստի վտանգաւոր է վիրաւորելը զանի առանց
սատկրոցներու :

Վախայի ու Վիքրիկէի ժողովուրդը երբոր առիւծ որսաւր կերթան, կը պատահչի երբեմն որ իրենց աշէկ ձիերը ևս, այս աշուելի կենդանին տեսածնուն պէս՝ մէկէն՝ ի մէկ անանկ կը զարհուրին որ ալ չեն կրնար առաջ երթալ, ու չներն ալ իրենց տիրոջը քովը կը հծկտին կը մնան վախերնուն . ան ատենը ուրիշ ճար չի կայ ձիաւորին, այլ պէտք է որ խակոյն վար իջնայ ու փախչի կերակուր տալով անոր իր ձինը: Եթէ յանկարծ շատ մօտեցած ըլլայ առիւծը ու ժամանակ չունենայ որ կրակ վառէ և վախցընէ զանիկա, պէտք է որ շուտ մը գետնի վրայ պատի ու ամենին են ձան

Ապագիկի մը խորամանկութեւն :

Եյտուազ գիւղը բնակօղ անձ մը , այս մօտ օրեւա
հետապայ գիւղուածը աչքին առաջը պատահէլ լովը ,
այսպէս մեզի պատմեց :

“ Իրիկուն մը տանս պատուհանը նստած էի , ուս կից չորս կողմը գիտելով ատեն կանցքնելի : Կարացին ներէս մէկը աղքատիկ մարդ մըն է , և իւր օրական ապրուստը կը ճարէ , ընտանեցուցած արջ մը և կապիկ մը մայրաքաղաքիս փողոցները խաղցրնելով : Երբոր պատուհանն էի՝ տեսայ որ վերցիշեալ զրացինս աման մը մածուն բերաւ , և բակը մոնալով , ուր որ արջը և կապիկը արձակ ժուռ . կուգային , դըրաւ մէկ կողմը քիչ բարձրեկք տեղմը , ու ետքը նորէն դրւլա ելաւ տընէն : Կապիկը տեսնալով որ տէրը ներկայ չէ , դիմող ատէն է ըսելով՝ ցաթկեց ամանին եղած տեղը , և նստաւ մեծ ախորժակով կով կերպու ամանին մէջը եղած մածունը , միշտ աշըլընէրը դէպ’ ի տանը դրւուը ունենալով : Երբ լըմիցաւ ուտէրէն , պարապ ամանը ձեռքը առնելով՝ նորէն վար իջաւ , և գնայ իսեղկատակելով՝ կերպիւ մը պլըշտըկ’ց , ամանին մէջը մնացած քիչ մը մածունովը , արջուն քիթը ու բերանը , և ամանն ալ անոր մօտիկները ձգելով՝ մէկ դի քաշվեցու : Հազիւ թէ այսպէս ընելը լըմիցաւ , տեսայ որ զըրացինս ետ դարձած անէն ներս մոտաւ , և ձեռքն ալ հաց ունէր . և երբ տեսաւ մածունին ամանը գետինը ձգած և մէջը դատարկ , սաստիկ բարկութեան մէջ մսաւ , և տեսնելով արջուն բերանը մածունով ներկրված , տարակոյս չունեցաւ որ իբր թէ այն էր զենքը զրկողը իւր կերպակուրէն . և իսկոյն ձեռք ձգելով կրթութեան գործին , բիբը (սօրան) և վը բան յարձրկելով՝ սկսաւ անխնոյ ծեծել իսեղջ անսունը , իր գողութիւնը և որկրամոլութիւնը պատժելու համար : Բայց զրւարձալին այն էր որ , երբ անմեղ արջը անսորդարութեամբ կը տանջրվէր , խորամանկ կապիկը բարձրեկեկ տեղմը նստած կերածը կը մարսէր , և իբր Յատրոնիը նստած կը զուարձանար իւր խորամանկութիւնէն առաջ եկած գէց գեցիկ տեսարան մը առաջը ունենալով : ” :

չի հանեւ, վասն զի թէ որ անօթի չէ առփւծը, ծանրութեամբ մը կանցնի կերթայ իր թէ հաճելով անոր ցըցուցած խոնարհութեանը վրայ : Վոհիւծի որասորդ Վարդիկեցիները մեծ փոս մը կը փորեն ու ծառերուն ջիւղերովը և տերեւերովը ծածկելով վրան, կտոր մը միս կը դնեն, ու աս կերպով դիւրութեամբ կը որսան :

Ըստիծին կենաց երկարութիւնը գրեթէ քսանը հինգ
տարի կը տեէ . ու իր կերակուրը անտառներուն մեջ վիթը
(ձելլանը) ու կապիկն է . երբոր ալէկի մը փոքրացու-
նելու ըլլայ , բաւական է իրեն իրեք օրվան համար . բայց
չուր որ տեսնայ չի խմած շանցիկ : Մատակ առեծը տա-
րին անգամ մէ կը ծննանի գարնան մէջ :

Սոհեծը՝ թէ որ պշտիկութեան տոնինը բանըվի, հնարել ըստանեցնել, անանկ որ կը բարեի կամանոյ իր փայ ինտիք ունեցողին հետ, ու բարկանայ ալ նէ, քիչ կը պատահի որ վնաս մը տայ իր բարերարին, բայց չի մոռնար բնաւ անոր ըրած անիբաւութիւնը, ու անանկ կերենայ թէ՝ վրէժինդ բութիւն կը մտածէ: Պատման թեան մէջ կը կարգանք թէ, երբոր առիւծը պատերտովի կամ որսի կը տանէին, իրենց

ՀԱՅԻ ՏՐԴԱՐ

7 *Wimpin*:

Նորին Ասեմութիւն (Սաման փաշան քաղաքիա կառավարիչը, պահապաններ դրաւ տեղույս ցամաքի կողմինը, որ հոգ տանին դրամէրէն եկած ապ-

բանքներուն ու ճամկորդներուն վրայ , ու մինչև որ
ժանուարիտէ զբացը թեհան համար սովորական եղած
քննութիւնները ըլլուն չ են թողուն որներս մնան :
— Փարիզու օրս գործիւնները կը ճանուացնեն
թէ , Ա . Քանդուն Կոստոնդնուպոլիսոյ Գաղղիայի
դեսպանը , նցի պաշտոնը Մատուկա պիտի երթայ ,
ու անոր տեղու Ապրօլիկի դեսպան Մօնթէպէլոյի
դուքսը Պօլա գոլու է :

Վ. ՏԵՇԱՊՈՅՆ, ող Կաթոլիկոնի մարմինը Գաղղ
ղեա բերելու համար Առուրբ Հեղինե զայտովերսն
մէկն եք, Աքէք անպրիայի գօնու Լընտըլիք է, Ա.
Ք. Օշուլէի տեղը :

— Այսպայի նաև ակները կը ծանուցանեն թէ կիւ
րիտու յօյները ոտք ելած են, չէ թէ եղիպական
կառաւալված թեան տակը մտնալու մոքալ, բայց ա-
զատու թիւն մը ձեւք բերելու համար, Ասմու կրդ-
լիին պէս : Կիրիտու տաճէկները կուղէին որ երթան
դապեն այս ապառամբները, բայց հոն գոնը վաղ գան-
ուները արգելեր են, ու խորհուրդ տրվեր են կա-
ռավարչն Խուսափա փաշային, որ բան մը չի
որոշչ ինքել գլխուն, մինչեւ որ բարձրագյն Դարանը
չի մայցնէ այս գործը :

— Վասովիտիկան շրգ՝ նաւը Վարդիսմանսա կրցված
անցեալ շուսաթ օր մարմարից պայէն եկաւ քարանդիշ-
ան է, ինչպէս որ կը պատուիրէ առողջութեան
պաշտպան ժողովը Պօլսայ : Այս առիթով իմա-
յանք որ աւատուիտիկան նաւատորմիզը, որու Պանտիկէ-
ւա անուն երազը ծովապէտը կը հասմայէ, Վղէք-
անդրիտ երթաւը և միտք ունի :

— 4 : 5 . կատանդնուպօլսոյ գարսից զես
ղ մնխ առաջին թարգման Խմբիցի Դաւթե և յոր-
ի Յովհաննէս արքն , անցեալնէլը Պարակաստան
հանագ սահմարթութիւն ընէլով մինչեւ Դէհրան
ասցեր ներկայացիք է Արքին վկհափառութեան
Պարսկաց Հայոց , որ սկսով բնադրութիւնի դնա ,

իրոջը հաւատարիւր ըլլալով միշտ , միսյն թշնամեաց էմ կը եւուեւին : Ատենօք առմայու մէջ ալ կառքերու կը ծէին առիւծները :

Վայ կենդանիին երախտիք ճանչնալուն վրայ թէպէտ
առ օրինակներ կան, բայց ընտրենք անոնց մէջէն մաստակ
որինծի մը պատմութիւնն, որն որ Վարդիկի մէջ Ուն- ունի որի
երդը կը պահէին Դամղղիա խրկելու. համար: Վեղեցիկ
որինծ մըն էր աշիկան: բայց ցաւ մը պատահէ ելովիլ ճնո-
ին, ան աստիճանը: Հասաւ որ ալ չըր կընար բան մը ու-
ել, ուստի տեսնալով որ ամեննեին առողջութեան յոյս
նը չի կայ, շղթան հանեցին վիզէն ու տարին մօտ գաշտի
մէջ նետեցին: Վայ Են խենջ կենդանիին արքեոս սոս-

ած էր, ու բերանն ալ բաց մասցած ըլլալով՝ մրջիւնները ցված էին մէջ, երբոր գաղղիւացի մը Կօմիսաննեան առն տեսաւ զանի օրսէն ետ գտնալու ատենը : Այս մարդը տեսնալով օր գեռ ողջ է կենուանին . որկորը (պօղա-
շ) ըլլաց չթով, ու քիչը՝ ալ կաթ խեցուց : Ասանկ պարդ
եղ մը զարմանացի արդիւնք ունեցաւ, վերասին իր տե-
սարին զանի, ու աշնչափ հոդ տարին որ հետզիւտէ

Հաղալսապետի երկրորդ կարգի անդամանդեմ
նշանակ շնորհէր է անոր. Նմանապէս և իր եղբօլը
Պարօն Դաւթիթին՝ որ տեղւյս Պարսից գօնաօլի
թարգմանն է, գօլ աղասըի առաջին կարգի նշանակ
խրկըմէր է

— Մարմարիցայէն կը գըէն թէ անզղիական
Դաստօր կոչված Փրեկաթին մէջ ժանտախտ պա-
տահէլով, վեց եօնքը հոգի մեռէր են այն սոսկաի

Հիւանդութենէն . խկոյն Մալթագացեր է յիշեալ նաւը որ հարկւոր եղած զգուշութիւնները ընէ հնմ , ժամատախափն առաջքը առնելու համար — Քանի մը առեն է որ՝ քաղաքիսնորաշէն թառ բռնը բացիկնցաւ , ուր տեղ գաղղիարէն լեզով զուարձալի տեսարաններ ձևացընէ լ մկառ ԱՌիւ հոլի ընկերութիւնը :

— Պօմպայի օրագրութիւնները կը ծանուցանին
թէ Հնդկաստանի պատուհանը, այսինքն քոլէստ
մոպու լաված Հիմնդրութիւնը, վերստին կոտորած
կընէ Կալկութայի մէջ, և թէ այս տնդամ սովորա
կան առենէն առաջ սկսաւ : Արդէն բազմաթիւ ժո
ղովուրդ մեռած են այս սարսափելի ախտէն :

— Անդղասրեն օրագիրութեան մը մէջ կը կար դացվէ :

Քանի մը որ է որ արտառող կերպով թունառը
վել մը պատսհեցաւ հոս . երկու հատ ծովային կրիս
(թօսակողի) բերին վաճառսնոցը , ու կըսոր կըսոր
ծախեցին . ովք որ կերպու նէ անկեց՝ 24 ժամի մէջ
տեսակ մը քօլէուցէ բռնըլէցաւ . երսունը ութը¹
հոգի մեւան ու քաւսուն հոգի ալ զեռ պս ու կած
են ծանր հիւանդութեամբ :

ԱՐԵՎԱՏՅԱՆԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Քաղաքիս մէջ ուրիշ շլուր մը չկայ, բայց ՚ի 9
ոսպու հոռմի աղջիկի մը տեսած երազէն, որու եւ
րեցեր է կըսէն կին մը սե լաթէր հագած, համրիչ
(թէսալիհ) մը ունենալով ձեռքը . ու նոյն տանը գա-
ւիթին (ակլւին) մէջ տեղ մը ցըցունելով՝ լսերէ
որ փորել տայ այն տեղը ուր որ մալումալիւն քար
մը թաղված կայ, քովն աւ սկիհ մը ու Յուրը Աս-
տուածածնի պատկեր մը, և թէ խիստ հարկաւոր
է հանել լըններ . պատւիրեր է նաև որ գետինք

բոռովին առողջացաւ : Ա՛յ մոռցաւ առիւծը այս երախ-
տիքը , ու լաւ գիւնալով թէ ով է իր աղատիչը , անանկ
բարեկամութիւն մշկալեց իր բարեբարին հետ , որ իր ու-
տելիքը միշտ անոր ձեռքէն կանէր , ու չէր ընդունէր
բնաւ թէ որ ուրիշները տալու ըլլային . նաև ուր որ եր-
թար միշտալ դաղլիացին , ընտանիշան պէս միշտ եւուէն
կերթար չուան մը ունենալով վիզը : Այսքան զօրու-
թիւն ունի երախտիքը , վայրենի գաղտնաներուն վրայ ալ :

Համբին 1798, առիւծ մը կար Փարիզ, արքայական
պարտիզին փակարանին մէջ, որն որ պղտիկուց ըռներ
մեծցուցեր էին Դիբիկէ, շան մը հետ, ու ետքը
Դաշլիս խրկած էին: Այս երկու տարբեր տեսակ
կենդանիները, որոնց բնութիւնն ալ գլխավին հակա-
ռակ է մէկմէկու, աղատ մեծցած ըլլալով իրենց տի-
րաջ տանը, շատ սիրով կը վարմէին ու մէկ տեղ կը
կերակրէին իրենց տիրոջը սեղանին մնացորդներէն:
Հիշեալ առիւծը երբոր Դաշլիս հասաւ, այնքան ըն-
տանեցուցած էր որ մարդ չը վախնար անոր քովը մն-
տիկնաւ: Բայց յետոյ փակարանին մէջ կապչած մը

ՄՐԾԱՆ ԱՅՍ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ

փորել չըսկաված, այս բանը ծնողացը իմացընէ, ու անոնք ալ յունաց առաջնորդին ծանուցանեն:

Այս տեղին փորելու հրեաւ որմանադիրի յանձնը ված էր, որոնք կը բանեին Չ ավոշ մանասարք բաված վանքը, որն որ քաղաքին բարձր թաղն մէջն է:

Յիշեալ աղջիկը ստիպվելով այն կենքմէն, որ յարգելի կերպարանք մը ունէր, շատ անգամ ծը նորդ պատմեց իր տեսիլքը աղամալով որ ՚ի գործ զինէն ինչ որ իրեն պատուեր եղած էր ։ անոնք ալ ոկան փորել տալ անցեալ ամառ սկիզբները : Բայց պատճառ պէտք է որ բանւորներուն մէկը չի համար ձակելով կամ չուղիլով փորել, շատ սուշ նատաւ իրեն աս բանը . վասն զի անանկ սաստիկ պատժվեցաւ նոյն գիշերը իր անկողնոյն մէջը որ հետեւալ օրը հաղւեթէ կրնար իր ձեռքերը շարժել կամոտքի վրայ ելլու :

Այս գիպուտածը ամենեին արդէլք քրլսութիւն փորեցին մինչև 15 տոնեաչափ և գոտան աղլուս մը (թուղլալ) մը որու վրայ իրէք գիր կոս յունալին, ու աղիւսին տակն ու մեծ մարմարին մը որ չի կրցան վերցնէլ . ասկէյ քիչ մը հեւու զուռ մը զուռ, ուսկից արձագանք լրսելով՝ կործիք ըրին որ եկէ զեցոյ դուռ ըլլոյ : Կայն առենք գացին պատմեցին թէ առաջնորդին և թէ քաղաքին մողովքին (մէջ լիսին) ինչ որ դուած էին: Կառավարիչը իսկոյն վերցնել տրված տանը տէրը . ու առաջնորդն ալ ըստ կրտաց ու փոշէ ընել աղջիմնը, որ գորմանալի համարձակութեամբ պատասխան արվու անոր ամեն մէկ հարցմանը :

ՎՆԳԴԻՆ

Լօնտուա, 2 փետրվար: Ա. Տ. իշխանուհին մկրտութեան արարութիւնը ամեռու 1 ին, Պուլքէնկէմի պալատը կատարվեցաւ . գլութէ Տէրութեան բոլը պաշտօնատարները ներկոյ զտնընեցան այս փառաւոր հանդէսին, նմանապէս Ա. Ահաւ փառութիւնը հագուստէնու գլութէրու Վլալու:

Կատիրելոց մէջը երեկի էին, Ուշինկթոնի դուքսը որ կնքահայր էր, այրի թագուհին եւ ասկէ զին էր աւազանը, զարմանալի ճարտարարութեամբ շնչար, ու մէջի ջուրն ալ Յորդանան դետէն բեր ու տրված էին:

Քաննթօրակէրի արքէպիսկոպոսը մկրտեց երան, որու անունը այրի թագուհին դրաւ այսպէս: Ա իկոնորիտաւ—Ետէլայիտ—Ա արի—Ա ուիլ:

ԲՐՈՒՄՈՒՄ

Պէռլին, 6 փետրվար: Տուլլուրնների դքսուհին ամսուս 2 ին Պէռլին հասաւ իր եղբարը հետ, ու Օդէլար Աէնդ-Փէթէրստրկ բայլած տեղը իջաւ . Հունաստոյունակինն թագաւորը խկոյն գնայ ու մտերիմ սիրով ընդունեց զիս :

5 ին առաւատունն, նախկին թագաւորը Հունաստոյու, որ Ա ասասոյի կոմնէ, Տուլլուրնների դքսուհին հետ, Փրէնս Վլալու տլուտերական ու հումէական ծէսով ամեւմայաւ, առանց հանգի սաւոր արարութեան: Փրէնս Վլալու տլուտերական կինը, կրմնը Փէրիսնշէր և Ռուտիսյի գօրսապիտ մը վկայ եղան ասմաց ամուսնութեանը :

ԶԻՆԻՄՈՒՄ

Վաքայի ու Վէնկափօրի վերջն զիրերը գեկ տեմբեր 18 ին գրված հետուգոյ լուրերը կուտան Վնգլացուց վէճին վլայօք Ջինացուց հետ:

Վնգլացի ամիրութ ու Քաննթէնի պաշտօնատալները սկսած էին հաշտութեան համար մէկմէկու հետ խօսիլ . բայց ամենէին չի հայտնացաւ թէ ինչ կերպ գանգաղը ութիւններին պատկեն այսքան գի տենք որ Ջինացի հինդ միկոն ըրեաւ տալու եղան այս վէճը դարձն անշաւը բարեկամաբար վերջ կը լույս գործ կատար համար ։ ուստի բոլոր համարակը թէ ինչ գոհ է թագուռորին ընտրութեանը վրայ, որ շատ կերպ բարեկարգութիւններու պատճառ պիտի ըլլոյ :

Վնգլացիական զօրաց, գունդիրը որոնք Վլալու:

Իր թաթովը կը հեռացնէր քիչ մը իր անիրաւ բարեկամը: Քանի մը ամիս անցնելին ետքը սաստիցաւ շունը որովհեամ խօնաւ պատի մը կը թանենելով բորսած էր: Վնգլացն ցաւ կը ցըցունէր առիւծը իր սիրելիին կրոստեանը վրայ, որ նախ սկսաւ խղճուկ ձայնով մը մանչել ու ետքը խօրին արտութեան մէջ ինկաւ: Վասր համար իսկոյն ուրիշ շուն մը ընտրեցին նշյն մեծութեամբը ու գոյնովը, ինչպէս որ էր առաջքինը, ու տարին առիւծին քովը գրին որ միա անցնելու մէջ ստացեր է: Վասր ալ արժանապատիւ անձ մը ըլլալով ամենեին չինք երկարացի որ Ա. Վալենտին գոյն գունդիրը գունդիրը ամառապատուի եամբ համբերեց որ աղատեն զինքը վաստիւ:

Հատանդամ անունը որ ին անք կը ցըցու նէ տախէ ըլլու հանդիպաց, ու այն ալ աներիւլ կը խաղաղոր հետը, ու երրեմ ալ կը ցամէկէր զլուսն վրայ ու ականը կը խածնէր, անծնէն չէր բարկանառ առիւծը ու զըւելու անդամ կը ծըւելու որ հանդի առաջաց շունը ու զըւու: Վասր մուերիմ բարեկամանթիւնը, միայն կերակուրի առենը կը գուշակէր ինչ մէկմէկէ կը բաժնընթիւնն իսկոյն կերակուր ուտելու համար ու ամենեին չէին գուշէր մէկմէկու ուտելուին: Արքեմին ի գնին եկողները հաց կը նետէն ասոնց շունը կը վաղէր կը յափշտակէր իսկոյն հացը, թէ որ առիւծը քիչ առիւծը քիչ մը շարժելու ըլլար անդէն, շուն մը կը նետվէր անոր վրայ ու գլուխը կը խածնէր կարանէր, անատենը ևս չըր բարկանառ առիւծը, միայն թէ

տիրեցին, կատարեալ առողջութիւն կը վայելին հիմայ, ու ամենէն տեսակ պաշտքն ալ առատորին ունին:

Պօմայի օրագրութիւնները կը սկսեն թէ ամիրաւ Լիլու պէտի ետ դասնայ հիւանդութեան պատճառաւ, ու սիր կուտարն պէտմէր քոմիտորը սկսաւ նաւահանդէսին հրամայիլ: Ա աքայի կատարարութիւնը գիր մը գրեց ամերաւ Լիլու գործին, որով մեծ յը կը սկսաւ ու ուղիւշին յանձնել իր պաշտօնը: Ա էնկախութիւն կը գրին:

Գաղղիական փոեկամ թէ Մաժիսիւն կոչւած, Մանհիայէն Պոմազա գալու ատենէր կորսցիւցաւ: Ենիշեալ նաւը նոյեմբեր 15 ին, սաստիկ փոթորիկի մը հանդիպեցաւ որ երկու օր քշեց: բոլոր սիւները կորսնցուց, ու զիկը (տիւմէնն) ալ այնիքան վնասած էր որ ալ չէր կը սկսաւ ու ուղիւշին յանձնել իր պաշտօնը: Ենիշեալ յորձանքը (ախրանթը) նետեց զանիկաւ աւագուտունը:

ՅՈՒՆԻՄՈՒՄ

Վթէնք, 26 փետրվար: Պաշտօնատարներուն փոփոխութիւննը որուն կը պատասէինք շատոնցմէ, վէրջապէս կատարեցաւ: Վմսուս 12 ին Ա. Վալենտին գործորտագօն շատ մեծ համարմունք ունել Յունեատանի մէջ, գիտնական ու հայրէնասէր անձ մը ըլլալուն համար: ուստի բոլոր համարակը թէ ինչ գոհ է թագուռորին ընտրութիւնը վրայ, որ շատ կերպ բարեկարգութիւններու պիտի ըլլոյ :

Ենիշեալ պաշտօնատարնի տեղը Ա. Թարիգուփիւնը կը նոյն կողմէ գունդիրը գնայ, որն որ ուրիշ անգամ ալ նոյն պատշոնը վարեց:

Վմաթ անուն պատերազմի պաշտօնատարը, զին լորական ժողովոյն նախագահութիւնը և արարութիւնը Վալենտին գունդիրը պատճառ պիտի ըլլոյ :

Վ. Վալենտին գունդիրը գունդիրը որոնք Վալենտին կամ շըլլու կը յուսաց վի Ա. Վալենտին և ամառապատարը իշխանութիւն ունեցուցը որ Վնգլիքա է, պաշտօնատարը ընտրվեցաւ արարոյական պալատին և արտ պէին գործոց, պաշտօնատարը ժողովութիւններու մէջ գունդիրը կը կարծիւ թէ ինչ հայրէնասէր անձ մը ըլլալուն համար ։ անունը կը սկսել կարծիւ մէջ ստացութեան մէջ ինկաւ: Վասր համար իսկոյն ուրիշ շուն մը ընտրեցին նշյն մեծութեամբը ու գոյնովը, ինչպէս որ էր առաջքինը, ու տարին անցնելու մէջ ստացեր է: Վասր ալ արժանապատիւ անձ մը ըլլալով ամենեին չինք երկարացի որ Ա. Վալենտին գունդիրը գունդիրը ամառապատուի եամբ համբերեց որ աղատեն զինքը:

Ակրիտու վէրջին արլուկները Յունատանի կառավարութիւնը լիլու իսկոյն իմացուց համարական կութեան թէ այն կողմի հանդարմնարութիւնը վրդովելու համար կամ որչան կողմի աղջիկ առաջարկանար անձը կը սկսաւ ու ուղիւշին ունի Յունատան: ու յիշեալ մարդ կամ պէտք աղջիկ առաջարկանար անձը կը սկսաւ ու ուղիւշին ունի:

Խարդարմանեաց ՚ ՚ Վաղղի Խաչատուր Յաշական անդամ յաշակերտաց վարժա:

պիտի աշխատի ամենն ջանքով : Այս պատճառաւառ
սաստիկ հրաման խրկից բոլոր քաղաքական ու զին-
ւորական կաւալարիչներուն որ արթնութեամբ հոգ
տանին այնպիսի մարդկանց վրայ՝ որոնք Ափրիտցոց
ապստամբութեանը մաննակից ըլլալ կուղեն :

Տէրութեան հրամանաւը՝ բոլոր Յունաստանի
պատերազմական նաևը մէ՛ տեղ ժողվրվեցան
Քանարիին հրամանին տակը, որոնք Մնապօլիի առ-
ջեց պիտի կենան,

ԵՐԵՎԱՆԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՅԻՑԵՐ

ՄԱՐՍԻՒԱԿ

17 Փետրվար :

Բամպակ : Մմէրիքայի ապր մնքը միշտ կուզգի
ու գիները հետզհետէ կը բարձրնան . վարնոց ան-
սակը՝ 90 ֆուանք ծախմիւցան . միջակը՝ 95, ու լաւը՝ 100
Փուանքի յիսուն քիլոկրամը : Լզմիրու բամպակաց
գիներուն տակաւին երեւէլի փոխիսութիւն մը չե-
ղաւ . բայց կը յուսանք թէ, աս անշարժութեան
վիճակին մէջ շատ ատեն չեն մնար : 500 պալեայի
չափ Քրքաղած ծախմիւցաւ, ապրանքը չի հասած,
82 ½ ֆուանք յիսուն քիլոկրամը, հարուրին 2—3 վար
իջեցունելով : Խոպուճայի բամպակը քիչ մը թուլէ .
սակայն եթէ շատ աղէկ առաջին տեսակ ապրանք
ըլլայ՝ լաւ գինով կինոյ վաճառվիլ : Բաղաքին մէ-
ջը քիչ բամպակ գոնըվելով ու ծախողները բարձր
գին ուղենուն համար, շատ առուտուր չեղաւ աս
շարաթ . բայց կը յուսացիլ որ ասկէ ետքը բաւա-
կան ապրանք գալով, մեծ գործառնութիւններ կը լ-
լան : Հիմակու հիմայ միայն 1652 պալեա, Խզմիրու
ու Աէլանիկի բամբակ կայ :

Բաղդասական ծանօթութիւն,

Պարսիկայի բամպակներու վրայօք հասարակօրէն,
1839 տարիէն մինչև 1841, Կատինացւոց թիւով :
Օպախված բամպակը Պակեա գանըվածը Պակեա
1839 Յունվ, ու Փետր. մէջ 9901. Փետր 28 22 248
1840 „ „ 7691. „ 16,200
1841 „ „ 14027. „ 6,464

Ծիփթիք : Չէնկէլլին մեծ անշարժութեան
մէջ է . բարսկ ապրանքը Խնկիլը տեսակ թէ որ
շատ աղէկ ըլլայ, լաւ գնուով կը վաճառվի . միջակ
տեսակներուն անունը տուող չի կայ :

Մէտաքս : Գիները թուլ էն ու քիչ առուտուր
եղաւ աս շարաթ : Պրուսայինը՝ կարճ խալպան,
19 ½ — 20 ֆուանք ծախմիւցաւ կէս քիլոկրամը . եր-
կան խալպան 18 ½ . մէշուութը՝ 11 . խ . 22 ½ — 24 .
երկան խալպան 19 ¼ . Պարսկասատանու մէտաքսը
15 ½ — 16 ֆուանք . Պարեւանալունինը՝ 15 :

Եափախ : Ենշարժութեան մէջ է . բայց կը յու-
սացիլ թէ դարնան ժամանակը բաւական առուտուր
կը լայ . որովհետև հիմնիւր հիմա խիստ քիչ գոր-
ծառնութիւններ կը լալի աս ապրանքին վրայօք :

Գործատուներու վերսբերեալ ձէթ : Շատ աւ-
ռուտուր չեղաւ աս շարաթ ու զիները գրեթէ մի և
նոյն են . կերպուու պատրաստ ապրանքը՝ 143—146 ½
երթօլիթրան . Արտելլինը՝ 146—146 ½ : Օան-

թայինը՝ 145 ½ . ասոնց ամեննուն գիները, ըստ տե-
սակին ու ապրանքը առանդելու ատենին համեմատ
առելի կամ պակաս կինան վաճառուվիլ :

Խահմէ : Բաւական ապրանք եկաւ Մմէրիքայէն .
բայց գրեթէ մեծագոյն մասը ծախմաժ էր, նաև եր-
շի հասած . անոր համար աս շաբաթ ուրիշ շատ ա-
ռուտուր չեղաւ . սակայն գիները միշտ հաստատ են,
ու ապրանք ունեցած երը չեն արտորար վաճառելու :
Աէն—Տօմինկոյի 90 առպրակ խահմէ, որ ծավու
ջուրէն վնասված էր 52 ½ Փուանքի հրապարակաւ
ծախմիւցաւ : Ախոյի ապրանքի գինը՝ 55 Փուանք է
յիսուն քիլոկրամը . Հավանայինը՝ 67 ½ . Աէն—
Եակոյինը՝ 61 ½ :

Փոշի (թող) շաքար : Իրեք նու բեռնաւորված
եկան աս շաբաթ . երկուքը Հավանայէն, ու մէկը՝
Աէն—Եակոյէն . Ճեմակ տեսակը՝ 38, ու Ելսալա-
գոյնը՝ 32 ֆուանքի վաճառվեցաւ :

Յորմն : Խոխտ քիչ առուտուր կը լայ ու գիները
թուլ էն, որովհետև միայն բաղաքիս մէջը քշվելու
հարկաւոր եղած ապրանքը կը ծախմիլ : Խզալայէն
ու մասնաւորապէս ծարեստէն շատ ալիւր կուգայ .
նմանաւորապէս Ըլքէրիի կողմելն ալ կը խրկլլիքն ան-
դադար, ողն որ Տեղույս ցորենի առուտուրին բաւա-
կուն վնաս կը պատճառէ,

ԹՐԵՍ

17 Փետրվար :

Վրեկելեան կողմին ապրանքները հասարակօրէն
կողմին ու գիները օրէ օր կը հաստատվին . որմանց
վրոյ հարկուուր եղած լուրերը համաւոտաբար կը
նշանակինք հոտ :

Մէկըամոն : Խոխտ քիչ ապրանք կայ ու գինոյ առ-
նող պակաս չէ . առաջին տեսակ բանվածը՝ 100—
102 Փիօրին է . երկրորդը՝ 98—99 Փիօրին հարուր
Փունթը որ է 45 օխայ :

Դէհրէ : Խուզի առ օրվան արժողութիւնը՝
155—160 Փիօրին է շատ ապրանք չի կայ,

Գիխուր : Գիները հաստատ են . մեջ՝ 33—40
Փիօրին . Ճեմակը՝ 35—36 . կամանցը՝ 34—35 :

Քէօք պօյա : Քիչ ապրանք կայ ու կուզգի Խլ-
միրու տեսակը՝ 26—27 Փիօրին :

Զէթ : Երկամունքը լաւ է ու գինը մինչև 30 Փի-
օրին բարձրյաւ :

Քէթէն թօխումու : Շատ կուզգի, աս օրվան
գինը 6 ½ — 7 Փիօրին է :

Սուսամ : Քիչ ապրանք կայ ու 11—12 Փիօրի-
նի զիւրուլանու է :

Բամպակ : Կուզգի . Դզմիրու բանվածը՝ 28—32
Փիօրին է ըստ տեսակին . Մմէրիքայինը մինչև 40

Փիօրին վաճառվեցաւ : Խնկիլը ու Վիացեալնաւա-
հանգայ մէջը պատերազմի երկիրներ ըլլալուն հա-
մար : Արքոյի գինը 47 Փիօրին :

Մէտաքս : Չուզի պակասի . ալուսակը ապրանքին գի-
նը՝ 8—9 Փիօրին . մէշուութինը՝ 9 ½ — 10 ½ . Պար-
եւանդութիւններ կը լալի աս ապրանքին վրայօք :

Ցորին : Խուզ էն զիները . կակուզ ցորեն՝ 4—
4 ½ Փիօրին . կուրծըլ (սէրթը) 4 ½ — 5 ½ . Ճեմ-
ակ տեսակը՝ 2 ½ — 3 . զարի՝ 2 — 2 ½ . Փասուշի՝ 4 ½
Փիօրին :

ՃԱՆՈԹՈՒԹԻՒՆ

Քանի մը գլխաւոր քաշերու և չափերու վրայու-
թիւննաւայի,

Օնոր՝ . . . գրեթէ . . 9 տրամէ :

Փասնը կամ լիվուր . . . 144 „

Քարթը թը . . . „ 10 օխայ 8 ½ 100

Հընտըթ ութիթը . . . „ 40 „ 38 ½ 100

Թօնը . . . „ „ 806 „ 40 ½ 100

Եարտան . . . „ „ 1 ½ արշը

Մարսիլիայու ,

Լիվը . . . „ „ 133 տրամէ :

Քիլոլիսումը . . „ „ 320 „

Երթուլլիթրան . . „ „ 75 օխայ :

Շարժը որ է չափ . „ „ 100—105 „

Առնան . . . „ „ 1 ½ արշը :

Թօրեստութիւնը . . „ „ 180 տրամէ :

Մէտաքսի թէթէն . „ „ 610 „

Ավիոնի չըթին . „ „ 250 „

Յոկիթը և այլոց չէթին . „ „ 2 օխայ է :

Կեսարի պաթմանը . „ „ 6 „

Խզմիրի քիլէն ցորենի 30—32—36 „

Կատանալուսուպօլայ և 20—21—24 „

Պրինձի քիլէն . „ „ 10 „

Պուրոյ լուրան . . . „ „ 176 տրամէ :

100 լուրան մէկ խանթար որ կը լինէ 45 օխայ :

Վամին մէկ օնսն . „ „ 380 տրամէ :

Ուսուի կամիւլ խանթարի ոյարը, Կոստանդնու-

պուու այսուէն հաշուրին 5 պակաս է . սուու նմ-
ուրիշ քաղաքներու խանթարին ալ մէկղմիւկէ աւէ-
կամ պակաս ապրեկրութիւնն ունին :

ԵՐԵՎԱՆԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆ ՄԱՐՏԻՆԵՍԻ և առ Օրագի

շարամթը անդամը կը տըզգիի :

Տարեկան սոսրադրութեան զինը՝ 120 շը . է . կանի
(փէշին), ու որ կուզէ կրնայ սոսրագրվիլ .

Խզմիր՝ որադրութեան տպարանը :

Եատէմիր՝ բժիշկ Պ. Արդիշիս Կարապետովին տունը
Պօլիմ՝ Ակնիր Խանթարի Ելքիցի Սաւալանեան Պատի
Եղային գրատունը :

Մէտքանդրիա՝ Աշաղանեան Կարապետ Վշային մա-
շաղան :

Ժրեստ՝ Երեւան Գրիգոր Վշային գրատունը .
Պուրասակածեան Վարդէւէնուս ու Գրիգոր Վշա-
ից մազաղան :

Եամինէ Փափաղշան՝ Եա